

Ptaszycki Stanisław Ludwik, ur. 12 IV 1853 r. w Kuzowie k. Moskwy, zm. 20 XII 1933 r. w Warszawie, wicerektor KUL, filolog, archiwista, społecznik.

W l. 1873-77 odbył studia na wydziale historyczno-filologicznym uniwersytetu w Sankt Petersburgu, specjalizując się w historii literatury polskiej. Następnie był asystentem w katedrze filologii słowiańskiej. Od 1878 r. pracował także jako tłumacz-archiwista języka polskiego Senatu Rządzącego w Sankt Petersburgu. W l. 1884-87 pełnił funkcję metrykanta *Metryki litewskiej*. W 1879 r. został lektorem języka i literatury rosyjskiej w rzymskokatolickiej Akademii Duchownej w Sankt Petersburgu, gdzie do 1918 wykładał też historię i język polski, a od 1892 jako członek Rady Akademii uczył języka łacińskiego i rosyjskiego w prywatnych gimnazjach petersburskich. W 1896 r. został docentem historii literatury i języka polskiego uniwersytetu w Sankt Petersburgu. W 1918 r. otrzymał nominację na profesora KUL i włączył się w organizację powstającej Uczelni jako pierwszy dziekan WNH (1918-19). Prowadził wykłady z nauk pomocniczych historii, m.in.: dyplomatyki, chronologii, genealogii, sfragistyki, paleografii łacińskiej i słowiańsko-ruskiej oraz dziejów stosunków polsko-litewskich. W 1919 r. objął funkcję dyrektora --> Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, jednocześnie pracował w Państwowym Archiwum w Lublinie. W l. 1918-19 uczestniczył także w pracach nad organizacją USB w Wilnie, gdzie był tymczasowym dziekanem Wydziału Filozoficznego i wchodził w skład tymczasowego senatu, a w 1919-20 prowadził wykłady z nauk pomocniczych historii oraz został dyrektorem biblioteki tego uniwersytetu. W l. 1921-22 sprawował urząd wicerektora KUL, a w 1924 r. wybrano go na --> sędziego uniwersyteckiego. W 1927 r. otrzymał tytuł profesora honorowego KUL. Swoją księgozbiór, liczący kilkanaście tysięcy woluminów, przekazał BU KUL.

W Sankt Petersburgu angażował się na rzecz Polonii, skupiając wokół siebie Polaków przybywających z Rosji. W l. 1886-90 pracował w komisji rewizyjnej przy zarządzie kościoła pw. św. Katarzyny (ośrodek miejscowej Polonii) oraz w Towarzystwie Dobroczynności jako kurator kuchni dla młodzieży szkolnej. Udzielał się w pracach Towarzystwa Polskiej Macierzy Szkolnej (od 1910 r. był jej prezesem, a od 1912 członkiem honorowym). Od 1915 r. organizował dla dzieci Polaków przybyłych z Królestwa Polskiego szkoły na terenie Rosji i Finlandii. W 1916 r. był współzałożycielem i pierwszym wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Miłośników Historii i Literatury w Piotrogradzie, a w l. 1916-17 prorektorem i wykładowcą utworzonych przez tę organizację Wyższych Kursów Polskich.

Od 1917 r. na zaproszenie Centralnego Komitetu Obywatelskiego Królestwa Polskiego w Rosji uczestniczył w pracach nad stworzeniem projektów likwidacji rządów rosyjskich w Królestwie Polskim. Należał też do komisji przy ministrze Rządu Tymczasowego rozpatrującej zasady swobód wyznaniowych i praw Kościoła rzymskokatolickiego w Rosji. Udzielał się również w pracach komisji likwidacyjnej ds. Królestwa Polskiego, pracując nad potrzebami oświaty, instytucji publicznych i sprawami Kościoła rzymskokatolickiego. W 1918 r. został wybrany na członka Rady Nadzorczej

Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Piotrogradzie i podpisał petycję do szefa sztabu generalnego Nikołaja Januszkiewicza o wstrzymanie deportacji Polaków w głąb Rosji. W 1920 r. został powołany na archiwalnego i bibliotecznego rzeczoznawcę konferencji pokojowej w Rydze (współredagował art. XI traktatu, dotyczący rewindykacji zbiorów kultury polskiej). W l. 1920-26 był dyrektorem archiwum w Lublinie i przyczynił się do powrotu archiwaliów z XVII-XVIII w., m.in. lubelskich akt grodzkich i ziemskich. W 1922 r. został członkiem Delegacji Mieszanej Polsko-Rosyjskiej Komisji Specjalnej w Moskwie, rozpatrującej rewindykację wywiezionych do Rosji polskich zbiorów bibliotecznych i archiwalnych. Od 1926 r. pełnił funkcję naczelnego dyrektora Archiwów Państwowych.

Za swoją działalność został odznaczony m.in.: Orderem św. Grzegorza (1920), orderem Polonia Restituta (1927) oraz krzyżem Pro Fide et Ecclesia in Russia Merito (1931).

Jest autorem prac: *Mikołaj Rej z Nagłowic i ks. Józef Wereszczyński* (Wilno 1879), *Nikołaj Riej, polskij pisatel XVI stoletija* (Petersburg 1883), *Cesarska Biblioteka Publiczna i Metryka Litewska w Petersburgu* (Kraków 1889), *K woprosu ob izdanijach i kommentarijach Litowskago Statuta* (Kraków 1893), *Sriedniowiekowyja zapadno-jewropiejskie powiesti w russkoj i sławianskich litieraturach* (t. I-II, Kraków 1897-1902), *Encyklopedia nauk pomocniczych historii i literatury polskiej* (t. I-VII, Lublin 1919, 1922²). Wydał teksty: *Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego* (Petersburg 1881-88) i *Psalterz Dawidów* (Petersburg 1901) Mikołaja Reja, *Fortuny i cnoty różność w historii o niektórym młodzieńcu ukazana* (Kraków 1889) i *O cnocie abo żywocie człowiekowi przystojnym* (Kraków 1891) Hermana Schottena, *Paleograficzeskije snimki s russkich gramot priemuszczestwienno XIV w.* (Kraków 1903), *Modlitewnik dla kobiet z wieku XVI* (Kraków 1905), *Wielkiego Księstwa Litewskiego i Żmudzkiego kronika* (Wilno 1907), *Kazania świętokrzyskie* (Lublin 1926). Wydał 9 początkowych numerów pierwszego polskiego czasopisma archiwalnego „Archeion”.

Henryk Wąsowicz